

Thorsten Marquant, kunsthistoricus:

Het idee

The Fabric of Time

Boekpresentatie en tentoonstelling in de Orangerie van kasteel Twickel, Nederland, van 3 juni tot 30 september 2018. ...

Het Engelse woord 'fabric' zou je kunnen vertalen met 'weefsel'. De Nederlandse kunstenares Ellen Korth verweeft in haar nieuwe boek- en tentoonstellingsproject 'Fabric of Time' facetten van haar eigen geschiedenis met de sporen, getuigenissen en gedachten van anderen. Karakteristiek voor het scheppingsproces van Ellen Korth is altijd het uitstijgen boven de duidelijke categorieën van het puur documentaire. Zij zet daar het subtiele, het raadselachtige, het sculpturale, het onbeschrijflijke tegenover. Net als haar eerdere, veelvuldig bekroonde fotoboeken is ook 'Fabric of Time', dat verschijnt in een oplage van 50, een product van conceptuele boekdrukkunst, een richting die meer overeenkomsten vertoont met uiterst fijnzinnige beeldhouwkunst en fijn handwerk dan met het gewone drukwerk gebonden in een harde kaft.

Impuls voor boek en tentoonstelling was net als bij Ellen Korths werk 'Charkow' (2016) een gedachteflits, een oplichtende herinnering aan haar uit Oekraïne afkomstige moeder. Het strijken van- en het fijne herstelwerk aan linnengoed waren voor haar moeder meditatieve handelingen die met de grootste nauwkeurigheid werden verricht. Het was deze bezigheid die op de jonge Ellen een diepe indruk maakte. De Oekraïens-Duitse docente en gevierde Dostojevski-vertaalster Svetlana Geier beschreef het geluid van fris gesteven linnengoed als 'eerste voetstappen in verse sneeuw'. Een lyrische, bijna apotheotische visie op een aspect van het gewone leven, die Ellen Korth direct boeide, die herinneringen uit haar kindertijd opriep en haar noopte tot een kunstzinnige verwerking.

Op zoek naar de mogelijkheid van een fotografisch dialoog met het thema historische onderkleding stuitte Ellen Korth op de stichting Kasteel Twickel. Dit is een stichting van de Nederlandse hoge adel, die zich wijdt aan het bewaren van alle facetten van de aristocratische cultuur en die gewoonlijk afgesloten kamers voor de kunstenares openstelde.

De collectie

Kasteel Twickel, niet voor publiek toegankelijk, is geen museum. Het is een huis waarin de tijd is bevroren. Het is meer dan een zetel van aristocratie, het is door de uitgebreide betrekkingen een schatkamer van wereldwijd cultuurgoed. Zowel van de hoge cultuur als van de cultuur van alledag. Een wonderkamer van gewone gebruiksvoorwerpen en niet van het exotisme dat bij historische collecties gebruikelijk is.

Daarentegen herbergt Twickel en masse artefakten van het dagelijkse leven van de adel. Want verzamelen is ook iets wat je je moet kunnen veroorloven. Ze zijn ontrukkt aan het voortschrijden van de tijd, geïnventariseerd door conservatoren, netjes verpakt en genummerd. Zo overleven alledaagse dingen de tijd, opgeborgen in kasten.

Ieder afzonderlijk item is meestal in meervoud voorhanden. En dan de inhoud van de linnenkast. Gestreken, gesteven, opgevouwen. Bijzonder fijn ondergoed van vroeger. Van een monogram voorziene, tere stukken van volmaakte kleermakerskunst. Fournituren, eigenlijk vluchtig, want uiteindelijk zijn het wegwerpproducten, zijn collectie-, archief- en tentoonstellingswaardig geworden door het initiatief van Ellen Korth.

Zo'n archief van de dingen kan op het gebied van de aristocratische cultuur van alledag qua waarde niet hoog genoeg geschat worden. Want wij hebben niet veel getuigenissen van het meest private leven achter de voor het volk doorgaans gesloten kasteelmuren. Als ze er al zijn, dan zijn ze hoofdzakelijk literair. Casanova schreef terloops over ondergoed. Meer uitgebreid deed Liselotte von der Pfalz verslag van versleten beddengoed en weinig hygiënische toestanden in Versailles met de gevolgen van dien voor de gezondheid. Het dragen en wassen van ondergoed is verbonden aan het tijdperk van de Verlichting. Men ontdekte de samenhang tussen ziekte en hygiëne. Vanwege de kosten en de arbeidsinspanning van het wassen en bleken was het witte linnen- en ondergoed tot in de 19^e eeuw meestal voorbehouden aan de hogere standen. In slechts een enkel huis werd dit vakkundig verzameld.

Het boek en de tentoonstelling

Voor het boek 'Fabric of Time' mocht Ellen Korth voor de eerste keer de onderkleding fotograferen. Technisch volmaakte opnames met een hoge resolutie, gemaakt als met een empatische röntgenblik en gedrukt op doorschijnend, vederlicht Japans Awagami-papier. Elke bladzijde van het boek is door de wisselende oppervlaktestructuur uniek. Het is niet tussen platten geperst, maar Japans gebonden en gerold. Iedere bladzijde heeft een tekst in preegdruk. Net als de katoenen en zijden originelen opgeborgen in een soort archiverende tijdcapsule. Niet een werk dat je zomaar even doorbladert, maar een werk dat je uitpakt en verkent.

Parallel aan de presentatie van het boek, beter gezegd van het sculpturale 'boekwerk', worden er in de voor bezoekers geopende orangerie van kasteel Twickel meer dan levensgrote foto's van de onderkleding getoond. Deze artefacten van het particuliere en intieme worden daar niet in het licht geplaatst, maar door het licht verheven. Als liefdevolle afdrukken, zwevend boven de hoofden van de bezoekers, zijn de foto's in de tijdelijke tentoonstellingsruimte doorzeefd met licht. Bijzonder fijne, persoonlijke weefsels, vol met sporen van een lichaam, bezielde getuigenissen van voorbijgelevene levens, die als beelden voor de eerste keer publiek te zien zijn. Bewust blijven de dragers van de kleding naamloos en ongenoemd. Associaties met de lijkwade van Turijn dienen zich aan, de doek die door de afdruk van het lichaam van Christus cultuurwaarde gekregen heeft.

Ellen Korth laat ons met dit door de adel gedragen lijfgoed zien, wat uit overwegingen van stand en fatsoen normaal gesproken niet openbaar is. Het gaat hier om de ware poëtica van het lijfgoed, om de romantische verhulling, om de nabijheid en de afstand, om de inzage in het symbolische detail, dat ons confronteert met liefde, kwetsbaarheid, verlangen en vergankelijkheid.